

12.6.2014 (korj.)

OM 1/62/2013

UHRIPOLIITTISEN TOIMIKUNNAN KOKOUS

Aika Maanantai 26.5.2014 klo 9.00–11.30

Paikka Oikeusministeriö, Eteläesplanadi 10, kokoushuone Maakaari

Läsnä Arto Kujala, OM/KPO (pj.)
Antti Simanainen, SM
Heidi-Manns-Haatanen, STM (poistui kohdan 4 aikana)
Sampsa Matilainen, Suomen Kuntaliitto
Iida Partanen, RAY
Leena-Kaisa Åberg, Rikosuhripäivystys
Sari Laaksonen, Ensi- ja turvakotien liitto ry
Riitta Silver, Tukinainen ry
Natalie Gerbert, Monika-Naiset Liitto ry
Niko Ijäs, VM
Mervi Sarimo, OM/KPO (siht.)

Asiantuntijat:
Kari Haavisto, STM (kohta 3, klo 9-9.40)
Mikko Saarinen, VM (kohta 4, klo 9.40-10.10)

- 1 **Kokouksen avaaminen.**
Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 9
- 2 **Esityslistan hyväksyminen.**
Esityslista todettiin hyväksytyksi asiantuntijakuulemisten jälkeen.
- 3 **Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistaminen. Neuvotteleva virkamies Kari Haavisto, sosiaali- ja terveysministeriö, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen osasto (diat, liite 1)**

Neuvotteleva virkamies Kari Haavisto esitteli sosiaali- ja terveydenhuollon uudistamisen tavoitteita ja maaliskuussa aikaansaatua SOTE-ratkaisua. Palvelujen tarvetta vähentävän hyvinvoinnin ja terveyden ylläpito on keskeinen panostuskohde. Palvelujärjestelmän tavoitteena on yhdenvertaisten sosiaali- ja terveystalvelujen saaminen. Tavoitteena on vahvistaa perustalveluja ja tehdä talveluihin pääsy joustavammaksi. Kaikki SOTE-talvelut olisivat jatkossa samalla järjestäjällä, myös erityistalvelut integroitaisiin. Varsinaisia talveluja ei turhaa keskittää. Kyse on nimenomaan hallintoa koskevasta uudistuksesta ja hallinnon keskittämisestä.

Tulevaisuudessa kaikesta sosiaali- ja terveydenhuollosta palveluineen vastaa viisi SOTE-aluetta, jotka rakentuvat nykyisten ERVA-alueiden pohjalle. Tukeudutaan olemassa oleviin toimiviin rakenteisiin. Poliittisen linjauksen mukaan samalla vahvistetaan kansallista ohjausta. Jatkovalmisteluissa selviää, missä pysytään ohjaamaan resurssiohjauksella ja mikä on valvonnan rooli.

Ratkaisussa syntyi yksiportainen selkeä rakenne. SOTE-hallintomuoto on kuntayhtymä, ja rahoittajina ovat kunnat asukasmäärään suhteutettuna (sairastavuustekijät huomioon). Sosiaali- ja terveyshuollon monikanavaista rahoitusta puretaan eikä merkittäviä lisäpanostuksia ole tulossa. Pyritään taloudelliseen tehokkuuteen ja lähipalvelujen varmistamiseen. Risikon ja Huovisen vetämä parlamentaarinen ohjausryhmä on asetettu hakemaan linjauksia. Esitys tulossa toukokuun loppun mennessä.

Uudistusta varmistetaan pääosin virkamiestyönä. Jatkovalmistelussa otetaan kantaa mm. sote-alueiden muodostamiseen, palvelujen tuotannon toteuttamiseen, integraation vahvistamiseen ja ohjaukseen. Kun nämä on ratkaistu, moniin kysymyksiin alkaa löytyä ratkaisu. HE lähtee lausunnon kesäkuussa, eduskuntaan lakiluonnos syksyllä, laki vuoden 2015 alusta, uudet alueet 1.1.2017 toimintaan. Toimeenpanoa lähdetään käynnistämään, kun lakiluonnos on EK:ssa.

Keskustelussa esiin nostettuihin kysymyksiin Haavisto vastasi, että pakettiin liittyy varsinainen laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä, voimaantulolaki. Hallinnon keskittyessä on odotettavissa isoja ratkaisuja henkilöstön, omaisuuden ja yhteistyön kannalta. Mahdollisuuksia ja järjestelmän selkiyttämistä - myös uhrien näkökulmasta - nähdään siinä, että 200:n sijaan tulee viisi vastuullista järjestäjää. Neuvottelukumppanit pitäisi löytyä nyt helpommin. Järjestöjä ei ole varaa menettää. Sosiaalihuollon asemasta huolehditaan; on nostettu esiin, että tätä tehdään liikaa terveydenhuollon ehdoilla. On esimerkkejä, joissa sosiaali- ja terveydenhuolto on yhdessä tuottanut ratkaisuja. Peruspalveluihin liittyen rahoitetaan osa KELAn kautta (esim. lääkkeet). Kuntien kautta menevä raha on suurelta osin valtionosuurahaa, jota valtio muutenkin antaa kunnille. Se on käytössä edelleen, koska jokainen viidestä alueesta on hallintomuotona kuntayhtymä/kuntien yhteenliittymä. Parlamentaarisen ryhmän on linjattava, mikä jää lailla sädeykseksi julkisen toiminnan osuudeksi ja mitä tarkoittaa se, että kunnallista palveluntuotantoa käytetään uudessa järjestelmässä hyväksi. Jos ei ole selkeitä pelisääntöjä, niin kilpailutuksen järjestäminen ja ostopalveluiden hankkiminen ulkomaisilta yhtiöiltä saattaa olla uhkana. Kyse isoista rahoista, ja terveystalouksista voi olla suurtakin kiinnostusta. Osittain ratkaisee julkisen palveluntuotannon rooli.

Haaviston lähdettyä jatkettiin vielä keskustelua ja todettiin muun muassa, että opertointi SGEI-palvelulla vaatii selvittämistä.

Aluehallintovirasto sekä niiden ohjaus ja tehtävät. Ylitarkastaja Mikko Saarinen, valtiovarainministeriö, kunta- ja aluehallinto-osasto (diat, liite 2).

Ylitarkastaja Mikko Saarinen, esitteli aluehallintovirastoja ja niiden tehtäviä. AVEJA on Manner-Suomessa kuusi, toimipakkoja käytännössä 12; Ahvenanmaalla valtionvirasto hoitaa näitä tehtäviä. AVEja tulosohtaan valtiovarainministeriöstä itsenäisinä

virastoina, joista kullekin asetetaan tulostavoitteet. Toiminnan rahoitus tulee samasta pääluokasta, jossa on AVi-momentti ja työsuojelun toimintamenot.

Virastot hoitavat toiminnallisesti monen eri hallinnonalan tehtäviä: OPM, STM, YM suurimmat, lisäksi OPKM, TEM, MMM, SM + OM pienenä. , Tehtävät on määritelty laissa (Laki aluehallintovirastosta 896/2009). Kussakin virastossa on ylijohtaja ja vastuualueet. Pelastustoimi ja ympäristöluvut ovat vastuualueina selkeät kokonaisuutensa. Peruspalvelut, oikeusturvat ja luvat -vastuualueella käsitellään useiden eri tahojen asioita.

Aikaisemmin ollut erikseen ja eri toiminnonalueille erilliset toiminnalliset tavoitteet. Vuonna 2015 tarkoitus yksinkertaistaa niin, että jatkossa aseille ja elyille yksi strategiapaperi. Valtionhallinnolle yksi yhteinen strategia, josta johdetaan kullekin tulosalueelle ja yhdelle virastolle yksi tulossopimus. Lisätietoja ja kehitysnäkymiä löytyy verkosta: ALKU-hanke, VIRSU-hanke. Jälkimmäisessä tarkastellaan keskushallinnon ja aluehallinnon virastorakennetta.

Ennakolta esitettyyn kysymykseen ”Voisiko AVI ottaa hoitaakseen valtakunnallisia koordinaatiotehtäviä? ” Saarinen totesi, että asetustasolla on mahdollista keskittää tehtäviä virastokentän sisällä johonkin AVIin. Jos jokin tehtävä tulisi, se olisi järkevää keskittää yhden johdon alaisuuteen, vaikka hoidettaisiin alueille rakenteen puitteissa.

”Minkälainen rooli AVEilla voisi olla uhrien tukipalveluiden järjestämisessä?” Saarinen kertoi, että nykyään on esim. talous- ja velkaneuvonnan järjestämistehtävä. AVI vastaa, että näitä palveluja on riittävästi kuntien ja AVIn toimeksiantosopimuksella.

Keskustelussa esitettiin kysymyksiin Saarinen vastasi seuraavaa: Nykyinen rooli enemmänkin lupa- ja valvontaviranomainen. Jos AVI itse järjestää palveluja, se ei voi toimia valvovana. SOTE-uudistuksella varmasti iso heijastuvaikutus AVIen tehtäviin ja rooli tulee muuttumaan. Kunnat olleet valvottana. AVEilla on jonkin verran myös rahan kanavointiroolia, muttei samassa mittakaavassa kuin ELYillä. AVilla ei päätävävaltaa siihen, miten raha kohdistuu, mutta raha kulkee sitä kautta. Valtionaputyypiset asiat vähentyneet, koska valtion talousarviosta nämä rahat ovat vähentyneet.

Saariisen poistuttua todettiin, että SOTE-alueet voisivat liittyä luontevammin uhrien tukipalveluiden kokonaisuuteen. Leena-Kaisa Åberg toi esiin palvelun tuottajan kannalta vaikeuden arvioida, mihin olisi järkevä lähteä rakentamaan, kun poliiseja on 11, aveja 6, SOTE-alueita 5. Sari Laaksonen mainitsi, että tällä hetkellä kunta ei tarvitse lupaa perustaaksen turvakodin, mutta järjestö tarvitsee. Jo kunnasta tulee yksi tuottaja muiden joukossa, tähän voisi ajatella tulevan muutos.

- 5 **Edellisen kokouksen muistion hyväksyminen.** Edellisen kokouksen pöytäkirja hyväksyttiin kehujen kera. Muistiota pidettiin informatiivisena niillekin, jotka eivät olleet päässeet kokoukseen.

- 6 **Rikoksen uhrien tukipalveluiden järjestämisvastuut ja tuottamisen rakenteet.**

Asiaa lähestyttiin puheenjohtajan johdolla etukäteen toimitetun taulukon pohjalta (liite 3). Pj tähdensi ettei taulukko edusta kantaa vaan toimii apuna hahmottamisessa. Tarkoitus on, että sisältöä ryhdytään yhdessä rakentamaan. Mallia pidettiin hyvänä keskustelupohjana. Riitta Silver toivoi raiskaustukipalvelujen osalta kysymysmerkin

pois uhrimaksun tuotosta ja RAY:ta ja ehdotti, voisiko järjestämisvastuuseen lisätä OM tai SM. Åberg totesi taulukkoon sisältyvän paljon asioita; mm. 24/7 tukipuhelimen osalta käytävä kohderyhmäkeskustelu. Heräsi kysymys siitä, voiko sellaista kilpailuttaa, joissa iso osa on vapaaehtoisten tuottamaa. Iida Partanen katsoi järjestämisvastuusta seuraavan myös rahoitusvastuun. Jos järjestö toiminnalla lähtee palvelutuotantoon, se ei ole RAY:n näkemuksen mukaan järjestölähteistöä toimintaa; haittaa kilpailua, jos sitä tuetaan. Todettiin, että kilpailuttamisesta ei ole keskusteltu, vaikka se on iso osa järjestökentässä. Laaksonen totesi, että turvakotien osalta taulukossa on vain yksi yksittäinen asia minimisisällöstä; palveluun kuuluu muutakin kuin majoitus.

Keskustelussa tuotiin esiin muun muassa, että SGEI-kysymys on tutkittava tarkkaan. Kysyttiin, tuleeko järjestöistä jatkossa vain sosiaalisia, yleishyödyllisiä yrityksiä. Mitä voidaan myöntää valtionapuna, mitä kilpailuttaa? Taulukkoon ei ole merkitty koordinaatiovastuuta. Hankintalain muutos on iso asia. Sosiaalihuoltolain uudistuksessa väkivalta ja kaltoinkohtelu mainitaan ensi kertaa tuen tarpeen perusteluissa; miten vaikuttaa, että tulee määritellyksi sosiaalihuoltoon?

Todettiin, että STM:n vahvuutta ja ominta aluetta on terveys ja hyvinvointi; kytkös SOTE-alueisiin. OM:llä ja SM:llä sisäisen turvallisuus ja siihen liittyvät tehtävät. OM:n kannalta merkitystä on, onko palvelussa kytkentää oikeudelliseen neuvontaan ja rikosprosessiin. RIKUn osalta kytkös rikosprosessiin vahva; myös Tukinaisen työllä on vahva yhteys rikosprosessiin. Ihmiskauppa kytkeytyy rikosprosessiin, toisaalta maahanmuuttoon, joka SM aluetta. Åberg kertoi, että Veli-Pekka Rautava aloittaa 1.6 koordinaattorina SM:ssä. Gerbert totesi että Monika Naisilla ja voimavarakeskuksella myös oikeudellista kytkentää; osallistuu pariinsataan esitutkintaan ja tukemiseen. Keskustelussa tuotiin esiin myös vapaaehtoisten ja ammattilaisten työn eri rooleja, merkitystä ja rahoitustarpeita. Åberg totesi, että yksi työntekijä pystyy koordinoimaan noin 30-40 vapaaehtoista. RIKU ei millään pystyisi tavoittamaan kaikkia asiakaskontakteja ja tukisuhteita ilman vapaaehtoisia.

Puheenjohtaja päätti keskustelun todeten, että taulukkoa on työstettävä ja jalostettava eteenpäin seuraavassa kokouksessa. Huomioitavia asioita mm. järjestämisvastuu ja rahoituksen kanavointi yhtenä kokonaisuutena, SGEI-kysymys, kilpailulainsäädäntö, alueellisuus/paikallisuus/valtakunnallisuus.

7

Muut asiat

Sarimo mainitsi rikosuhrimaksulain valmistelutilanteen.

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 11.15.